

Dle rozdělovníku

naše značka

SZ NPS 01536/2019/5 - NPS 03977/2019

vyřizuje / linka

Ing. Toman / 388 450 222

datum

28. 5. 2019

Výjimka ze zákazů u zvláště chráněného druhu živočicha tetřeva hlušce v „Území zásadního významu dle fragmentační studie populace tetřeva hlušce“ v NP Šumava (rok 2019)

ROZHODNUTÍ

Správa Národního parku Šumava jako příslušný orgán ochrany přírody dle ustanovení § 75 odst. 1 písm. f) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále „ZOPK“), vykonávající státní správu v ochraně přírody a krajiny na území národního parku podle ustanovení § 78 odst. 2 a 3 písm. h) ZOPK, po provedeném správním řízení rozhodla takto:

Správě Národního parku Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk, IČ: 00583171, **povoluje** podle ustanovení § 56 odst. 2 písm. b) ZOPK **výjimku ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů** uvedených v ustanovení § 50 odst. 2 ZOPK, tj. ze zákazu škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje kriticky ohroženého druhu živočicha tetřeva hlušce – *Tetrao urogallus*, a to rušením jedinců tohoto druhu a škodlivým zásahem do jeho biotopu při činnostech spojených s ochranou lesních porostů ve vztahu ke kůrovci v „Území zásadního významu dle fragmentační studie populace tetřeva hlušce“ (dále jen „území zásadního významu“).

Jedná se o kácení kůrovcem napadených stromů (smrků), vývrátů a zlomů s odkorňováním a ponecháním dřevní hmoty na místě; ruční odkorňování napadených stojících stromů; kácení kůrovcem napadených stromů, vzniklých vývrátů a zlomů spojené s jejich soustředováním a odvozem z lesních porostů, způsobující celoplošné odstranění stromového patra – vznik větších souvislých holin) na místech vyznačených v osmi mapových přílohách (zájmové území) v plošném rozsahu níže uvedeném. Citované mapové přílohy jsou nedílnou součástí tohoto rozhodnutí.

Výjimka se povoluje pro období **od 15. 6. 2019 do 15. 11. 2019** za následujících podmínek:

1. Veškeré hlukově zatěžující činnosti (především těžební práce a odkorňování stromů) lze uskutečňovat v období od 15. 7. 2019 do 15. 11. 2019 a pouze od 10 hodin do 17 hodin.
2. Pouze výjimečně jsou asanační zásahy umožněny v termínu od 15. 6. 2019 do 15. 7. 2019 v denních hodinách, tj. od 10 hodin do 17 hodin, a to s dobou realizace asanačních zásahů maximálně 3 dny, pokud v okolí nejméně 500 m neprobíhá další rušení těžbou. Návrat do stejné lokality lze uskutečnit nejdříve po 14 dnech. Transport dříví je možný v tomto období realizovat pouze pokud je uskutečněn během 4 dnů od počátku asanace, a to od 9 hodin do 15 hodin a v okolí do 500 m není další rušení těžbou či soustředováním dříví. Maximální množství zpracování nahodilých těžeb v tomto období (15. 6. - 15. 7.) je do 15 % celkového množství polomů či kůrovcem napadených stromů (v m³), evidovaných v území zásadního významu ke dni 14. 6. 2019. Písemnou zprávu o tomto množství předá žadatel orgánu ochrany přírody do 28. 6. 2019. Výjimečnost je v tomto případě dána přísnými omezujícími podmínkami uvedenými v první části tohoto bodu a zároveň ohraničením maximální výše asanačních těžeb do 15 % celkového množství polomů a kůrovcem napadených stromů (v m³) evidovaných ke dni 14. 6. 2019.

3. Asanační práce (zejména těžební práce, odkorňování stromů, manipulace, apod.) prováděné v období od 15. 6. 2019 do 15. 11. 2019 (dále také „asanační období“), lze realizovat maximálně na 747 ha lesa (tj. cca do 3 % území zásadního významu) a do 3 % výměry typu přírodního stanoviště 9410 (tj. max. 390 ha). Přednostně bude zasahováno v kulturních smrčínách, případně acidofilních bučinách.
4. Pro zjištění a dodržení tohoto maximálního limitu bude pro každý asanovaný strom (včetně zlomů a vývrátů) použita průměrná plocha průmětu koruny živého dospělého smrku rostoucího v území zásadního významu - tj. cca 50 m². Uživatel lesa bude evidovat a sumarizovat počty asanovaných stromů (včetně asanovaných zlomů a vývrátů), aby nedošlo k překročení stanoveného plošného limitu (747 ha), který je společný pro provádění všech asanačních prací (zásahů) na zásahových plochách v území zásadního významu v roce 2019. Samostatně bude evidováno období od 15. 6. do 15. 7. Bude-li stanovený plošný limit dosažen již v průběhu tzv. asanačního období, budou práce zastaveny.
5. Před zahájením prací bude odpovědným pracovníkem Správy Národního parku Šumava (dále jen „NP Šumava“) místo zásahu bedlivě prohlédnuto a v případě nálezů hnízda tetřeva hlušce se snůškou bude tato skutečnost neprodleně, nejpozději během následujícího pracovního dne, písemně oznámena orgánu ochrany přírody.
6. V okruhu minimálně 300 m od nalezeného hnízda tetřeva hlušce se snůškou není možné provádět žádnou rušivou činnost. Další pokračování činností v takto vymezeném okruhu je možné až po datu 1. 8. 2019.
7. V případě, že bude nalezené hnízdo ve vzdálenosti menší než je 300 m od místa, kde asanační zásah již probíhá, odpovědný pracovník zajistí okamžité ukončení již zahájeného zásahu.
8. Asanace je vyloučena v lokalitách všech biotopů nad 1200 m n. m., a to v místech navazujících na rozsáhlé oblasti, kde již došlo ke ztrátě biotopu (je tam paseka) na ploše větší než 5 ha.
9. Asanace nebude prováděna na typu prioritního přírodního stanoviště 91D0* – Rašelinné lesy.
10. Těžba, odkorňování i veškeré další hlukově zatěžující činnosti realizované po 15. 7. budou organizovány tak, aby vzdálenost mezi jednotlivými současně prováděnými zásahy byla minimálně 3 km.
11. Neprovádí se těžby v celém území zásadního významu naráz.
12. Technologie transportu dříví bez poškození půdního povrchu – transport prioritně po 15. 7.
13. Pokud by při zpracování kůrovcem napadených stromů, vývrátů a zlomů došlo ke vzniku souvislé odlesněné plochy větší než 1 ha, nelze použít celoplošně pouze metodu asanace odvozem (tzn. těžba se soustřeďováním a následným odvozem dřevní hmoty z lesa), ale bude použita kombinace alespoň dvou v žádosti uvedených metod ochrany (asanace odvozem, těžba s odkorňováním a ponecháním dřevní hmoty na místě k zetlení, případně ruční odkorňování stojících stromů) s tím, že v porostních skupinách bude ponecháno průměrně 30 m³ hmoty hroubí k zetlení na 1 ha plochy porostní skupiny (viz Směrnice S 38 pro ponechání hmoty k zetlení, bod 7).
14. Výše uvedená podmínka platí také v případě, že nově vznikající plocha s odstraněním stromového patra přímo navazuje na již v minulosti odlesněnou část porostu a v součtu s touto plochou by vznikla souvislá odlesněná část porostu (bez stromového patra) větší než 1 ha.
15. V případě zpracování smrkových vývrátů v porostech starších osmdesáti let zůstane na místě zásahu v rámci porostní skupiny (za dobu platnosti této výjimky) ponechán alespoň jeden kořenový vývrát („koláč“) s neoddělenou, neasanovanou oddenkovou částí (k zetlení) o délce minimálně dvou metrů, a to z každých započatých deseti zpracovaných vývrátů.
16. Při provádění asanačních prací bude maximálně šetřena keříčková vegetace, zejména brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus* L.); maximálně šetřeno bude také přirozené zmlazení.
17. Asanační těžby budou vyloučeny ve vzdálenosti menší než 200 m od známých obsazených hnízd čápa černého, a to v období od 15. 6. 2019 do 15. 7. 2019.
18. Při provádění asanačních prací bude postupováno tak, aby nedošlo k poškození mravenišť, pokud se v prostoru asanačního zásahu nacházejí a stromů s hnízdními dutinami.
19. V zájmovém území nebudou od 15. 6. 2019 do 15. 11. 2019 realizovány žádné společné lovy a úmyslné zásahy v porostech starších 80 let.

20. Výchovné zásahy v mladých lesních porostech budou přednostně směřovány do období 15. 7. – 15. 11.; pouze v lokalitách s velkoplošným výskytem mladých lesních porostů do 40 let věku lze provádět výchovné zásahy celoročně, a to od 9 hodin do 15 hodin.
21. Každodenní krmení v přezimovacím objektu pro jelení zvěř (obůrka „Kohoutí“) je omezeno pro pohyb osob a techniky pouze od 9 hodin do 15 hodin.

Odůvodnění:

Správa Národního parku Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk (dále jen „žadatel“), podala dne 15. 2. 2019 žádost o povolení výjimky ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných živočichů pro rok 2019. Výjimka je požadována na škodlivý zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněného živočicha – tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), a to na jeho rušení, ke kterému může dojít při činnostech spojených s ochranou lesa ve vztahu ke kůrovci (zejména zpracování kůrovcových stromů či polomů, příprava lapáků, lapačů) a na zásah do biotopu, ke kterému by při uvedených činnostech také mohlo dle názoru žadatele docházet. Výše uvedeným dnem bylo zahájeno správní řízení.

Předmětem žádosti jsou lokality dílčích ploch C, D1, D2 a D3 (dílčí plochy jsou definovány příkazem ředitele Správy NP Šumava č. 150) mimo území přírodní zóny, které jsou zároveň součástí území zásadního významu pro populaci tetřeva hlušce. Jde o místa, která navazují na území ponechávaná bez zásahu nebo s omezenými zásahy, ve kterých se v posledních letech objevila gradace podkorního hmyzu, a kde jsou i nadále zdroje jeho šíření. Přesná lokalizace předmětu žádosti je znázorněna v mapové příloze. Žádost se vztahuje na období od 15. 6. do 15. 11. 2019. Pro zpracování kůrovcového napadení nebo vzniklých polomů navrhl žadatel využít těžbu se soustředěním a následným odvozem dřevní hmoty, těžbu s odkorňováním a ponecháním dřevní hmoty na místě (dočasně či k zetlení) a ruční odkorňování stojících stromů. Žadatel zdůvodnil svoji žádost mj. následovně (znázorněno kurzivou):

Aktuální platný vnitřní předpis Správy NP Šumava (PŘ č. 150) umožňuje (předpokládá) zpracování polomů i kůrovcového napadení v dílčích plochách C, D1, D2 a D3. Nemalá část těchto ploch se současně překrývá s územím zásadního významu pro populaci tetřeva hlušce. Zároveň jde o oblasti, kde lze s ohledem na vývoj kůrovcového napadení a stav lesních porostů očekávat v následujícím období další šíření podkorního hmyzu. V roce 2017 a 2018 došlo v lesích Správy NP Šumava k dramatickému nárůstu škod způsobených bořivými větry. Jen za minulý rok bylo zpracováno cca 204 tis. m³ polomů a téměř 54 tis. m³ kůrovcem napadených stromů. Nemalá část polomů (odhadem cca 10 tis. m³) zůstává v lesích Správy NPŠ nezpracována – nacházejí se v území se samovolným vývojem. Tyto polomy budou v následujícím období zdrojem šíření kůrovců zejména do území, ve kterém je žádáno o výjimku. Rovněž v roce 2018 bylo nezvykle suché léto a podzim, které generovalo gradaci lýkožrouta smrkového jak v ČR, tak v SRN a lze očekávat, že tento nárůst a efekt podzimního přísušku se může projevit v odolnosti smrků právě v roce 2019 i na území NP Šumava. Riziko napadení lesů a šíření kůrovců je tedy umocněno stále častějšími periodami sucha a horka, které v létě postihly a postihují i dotčené oblasti. Smrkové porosty jsou suchem stresovány a jsou náchylnější k napadení lýkožrouty. Vývoj podkorního hmyzu navíc v horku probíhá rychleji. Oslabené lesní porosty se tak snadno stávají cílem kůrovcového napadení, které je v případě nezpracování napadených polomů či stojících kůrovcových stromů v předmětné oblasti výrazně vyšší. Z jednoho nezpracovaného polomu (nebo stojícího kůrovcového stromu) může dojít k napadení 5 - 10 dalších zdravých smrků. Na území národního parku mimo přírodní zóny je stanovena povinnost lesním zákonem předcházet škodám na lesních porostech a předcházet rozvoji lesních škůdců, za kterého je lýkožrout smrkový obecně považován. Tuto povinnost lze mimo přírodní zóny uplatnit pouze za podmínky, že její činností nedojde k podstatným změnám v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému (činnost zakázaná ZOPK), narušení ekologické funkce a druhové rozmanitosti, zhoršení stavu evropsky významných biotopů a rušivému ohrožení populací evropsky významných druhů (EVL a PO), rušivému zasahování do existence jedinců zvláště chráněných druhů, poškozování jejich biotopů.

Správa na základě dříve vydaných omezení, naturových posouzení a screeningů vztažených k předmětům ochrany vymezila území podle managementových přístupů tak, aby minimalizovala rizika nepovolených poškození předmětů ochrany. Tato území jsou vymezena

příkazem ředitele č. 150. Nicméně i na ostatním území se vyskytují předměty ochrany, a proto sladění naplnění povinnosti lesního zákona a povinnosti ochrany území dle ZOPK vede Správu k úvaze a provádění činností naplňujících povinnosti lesního zákona i v územích zásadního významu pro populaci tetřeva hlušce v níže navrhovaném omezeném rozsahu.

Důvody pro zpracování kůrovcových stromů i polomů a přípravu obranných zařízení (pro udělení výjimky) v uvedeném území jsou dále následující:

- Snížení ohrožení lesů ve státním i nestátním vlastnictví gradací lýkožrouta smrkového - selekce smrkových porostů různými disturbančními vlivy je přirozeným fenoménem horských lesů, který vede k vyššímu „zpřirodňení“ těchto lesů – tj. ke zvýšení jejich strukturální a druhové rozmanitosti a uvolnění přírodních procesů, které nelze simulovat lidskou činností. Tyto disturbance, zejména, jsou-li doprovázeny gradacemi populace lýkožrouta smrkového, však mohou ovlivňovat jak lesy nestátních vlastníků uvnitř národního parku, tak i lesy mimo území národního parku. V takto ovlivněných lesních porostech je pak vlastník nucen postupovat striktně dle lesního zákona, a tak vlivy působící z území lesů ve státní držbě na území národního parku mohou generovat spory o to, zda ta či ona nahodilá těžba nemůže mít souvislost s gradačními fázemi rozvoje lýkožrouta smrkového v přírodní zóně národního parku. Opatření prováděná v zájmu prevence závažných škod na lesích [ustan. § 56 odst. 2 písm. b) ZOPK] v souladu s naplňováním lesního zákona tedy přispívají ke snížení ohrožení lesů ve státním i nestátním vlastnictví zejména uvnitř ale částečně i vně národního parku a snižují riziko hospodářské újmy jiným vlastníkům.

- Zmírnění následků disturbančních pochodů - umělé snižování populace lýkožrouta smrkového v době jeho gradace a preventivní opatření v lokalitách jeho výskytu je považováno za nástroj zmírnění následků disturbancí a je lesním zákonem stanovenou povinností. Cílem zmírnění následků disturbancí - prodloužení rozpadových fází lesa je vytvoření podmínek pro podporu přirozené obnovy lesa a tvorbu strukturálně členitějších lesních porostů. Proto Správa považuje za nezbytné provádět tyto asanační zásahy, a to ale výhradně v rozsahu, kterým nebudou ohroženy předměty ochrany podle ZOPK.

Lesy NPŠ jsou relativně často postihovány větrnými či kůrovcovými událostmi většího rozsahu. Za 28 let existence NPŠ (1991 - 2018) bylo Správou NP Šumava provedeno téměř 5 mil. m³ nahodilých těžeb. V průměru je to tedy cca 175 tis. m³ ročního zpracování. Těžební činností byly ve větší či menší míře zasaženy prakticky všechny starší lesní porosty NPŠ (mimo vyčleněné území se samovolným vývojem). Množství vzniklých porostních stěn a významné proředění porostů v minulosti dává předpoklad pro vznik dalších polomů či kůrovcového napadení i v oblastech zásadního významu pro tetřeva hlušce. Navrhovaná rušivá činnost zahrnuje zejména zvýšený pohyb osob v období hnízdění tetřeva hlušce (tok, sezení na vejcích, vyvádění mláďat) a v období intenzivního sběru potravy. Efektivní zásahy proti zvyšování populace lýkožrouta jsou totiž s ohledem na bionomii kůrovcovitých prováděny zejména ve vegetačním období, a to hlavně na jeho počátku, tj. v období květen – srpen. V předmětném území se budou pohybovat lidé vyhledávající napadené stromy a osoby zodpovědné za jejich asanaci - jde tedy o proces, který může rušivě zasáhnout celou plochu (proces vyhledávání) s lokální koncentrací rušivé činnosti (proces asanace, kdy v části plochy bude soustředěno více osob v delším časovém úseku). Lze tedy konstatovat, že výjimkou k rušení je nezbytné disponovat na celé ploše pro volný pohyb osob zajišťujících ochranu lesa. Preventivní opatření přitom není prakticky možné, protože i samo vyhledávání hnízd je rušivou činností, která může mít negativní dopad na jedince chráněných druhů. Správa se při stanovení limitů pro provádění těchto zásahů řídí odbornými dokumenty, ze kterých dedukuje prostorové možnosti účinného zásahu a i časové limity pro jeho provádění. Těmito dokumenty jsou:

- Již vydaná správní rozhodnutí v této věci pro roky 2017 a 2018 - žadatel očekává rámcově stejné vyhodnocení svých požadavků jako v předchozích letech, zejména za situace, kdy se prokazuje, že dosavadní managementové přístupy nevedou k oslabování populace tetřeva hlušce jako celku, ale k jejímu mírnému nárůstu (pracovní výsledky společného monitoringu populace tetřeva hlušce v rámci Monitoringu struktury lesa – INTERREG v PO Šumava a v oblasti Bavorského lesa),

- postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce (přechodný režim), který umožňuje provádět omezeně zásahy na 1 % rozlohy jádrového území jeho výskytu (cca 140 ha) popř. na 3 % rozlohy území zásadního významu pro jeho výskyt (cca 750 ha).

- závěr zjišťovacího řízení - Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce, který vyhodnotil variantu č. 5 (zásahy do 3 % území zásadního významu pro tetřeva hlušce dle fragmentační studie, tj. 750 ha z 25 000 ha, za splnění stanovených podmínek) jako variantu bez významného negativního vlivu.

Při provádění uvedených činností Správa předpokládá splnění následujících postupů:

Asanace mohou být provedeny do 3 % výměry území zásadního významu pro tetřeva hlušce (max. 747 ha) a do 3 % typu přírodního stanoviště 9410 (max. 390 ha).

Práce budou vyloučeny v biotopu 91D0 a nad 1200 m n. m. v místech, kde již došlo ke ztrátě biotopu (tj. je tam paseka větší než 5 ha).

Práce budou prováděny v čase 10.00 - 17.00 a tam, kde budou prováděny v období 15. 6. až 15. 7., budou prováděny maximálně po 3 dny v případech, že do vzdálenosti 500 m není jiný zdroj rušení těžbou s možným návratem do stejné lokality až po 14 dnech. Po 1. 8. časové omezení neplatí.

V okruhu min. 300 m od nalezeného hnízda tetřeva hlušce se snůškou nebude prováděna žádná rušivá činnost. Další pokračování činností v takto vymezeném okruhu bude možné až po datu 1. 8. V případě, že bude nalezené hnízdo ve vzdálenosti menší než je 300 m od místa, kde asanační zásah již probíhá, odpovědný pracovník zajistí okamžité ukončení již zahájeného zásahu.

Při provádění prací budou pracovní čety soustředěny do území o poloměru 200 m, tato zóna může postupovat územím podle postupu asanace. Pracovní skupiny budou od sebe vzdáleny více jak 1 km. Při provádění uvedených činností Správa předpokládá splnění stanovených omezujících podmínek. Vzhledem k tomu, že se požadavek povolení výjimky vztahuje pouze na malou část území, ve kterém se populace tetřeva vyskytuje (3 % výměry území zásadního významu), lze očekávat, že uvedenou činností nebude ovlivněna životaschopnost celé populace. Při splnění stanovených podmínek je vysoce pravděpodobné, že nedojde k fatálnímu rušení jedinců zvláště chráněných druhů, ale pouze k částečnému prostorovému ovlivnění jejich areálu výskytu. Ochrana lesa je dále veřejným zájmem deklarovaným jednak lesním zákonem, ustanovením § 22a ZOPK, vydanými souhlasy k provádění této činnosti a schváleným příkazem ředitele s vymezením dílčích ploch. V limitech nastíněného rámce nebylo a dlouhodobě není zcela možné vyhnout se riziku rušení tetřeva či zásahu do jeho biotopu. Proto je žádáno o výjimku.

Připisem čj. NPS 01536/2019 ze dne 6. 3. 2019 bylo v souladu s ustanovením § 47 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále jen „správní řád“), oznámeno zahájení řízení všem známým účastníkům řízení a zapsaným spolkům, jejichž zástupci požádali ve smyslu ustanovení § 70 ZOPK o poskytnutí informací o zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Účast ve správním řízení oznámil dne 15. 3. 2019 zapsaný spolek Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno (dále také „účastník řízení“), který před ukončením správního řízení zaslal své nesouhlasné vyjádření. Do spisu bylo dále zařazeno stanovisko vydané podle ustanovení § 45i odst. 1 ZOPK k plánovaným činnostem spojeným s ochranou lesa proti kůrovcům v Národním parku Šumava ve vztahu k území soustavy NATURA 2000 – záměr „Ochrana lesa proti kůrovcům ve státních lesích na území NP Šumava v roce 2019 s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce“ (zn. SZ NPS 01537/2019/2).

Tetřev hlušec je ve smyslu ustanovení § 48 ZOPK a dle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb., v platném znění, zvláště chráněným druhem živočicha se stupněm ohrožení – kriticky ohrožený druh. Požadovanou výjimku lze povolit pouze v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody. Vzhledem k tomu, že tetřev hlušec je zároveň i předmětem ochrany podle práva evropských společenství, lze výjimku u tohoto druhu povolit jen tehdy, pokud je dán některý z důvodů uvedených v § 56 odst. 2 ZOPK, neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany.

Hlavními podklady pro rozhodování orgánu ochrany přírody byly následující materiály: „Expertní posouzení vlivů na EVL a PO – Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce – přechodný režim, červenec 2016“ (dále jen „expertní posouzení“); odborná studie České společnosti ornitologické s názvem „Fragmentace prostředí a její vliv na populaci tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava, září 2014“ (dále jen „studie“); „Závěr zjišťovacího řízení“ podle § 7 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících

zákonů, ve znění pozdějších předpisů, listopad 2018 (dále jen „zjišťovací řízení“), stanovisko orgánu ochrany přírody podle ustanovení § 45i odst. 1 ZOPK (dále jen „stanovisko OOP“). Uvedené podklady jsou součástí spisu.

Z textu výše uvedeného expertního posouzení:

Cílem předloženého dokumentu je posoudit vliv záměru „Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce“ na evropsky významné lokality a ptačí oblasti. Pro Správu Národního parku Šumava, která záměr plánuje uskutečnit, má být posouzení podkladem pro další legislativní a procesní postup. Expertní posouzení hodnotí, zda může realizací záměru dojít k významně negativnímu ovlivnění předmětů ochrany nebo celistvosti evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, především pak EVL Šumava a PO Šumava. Při zpracování posouzení bylo využito metodických postupů naturového hodnocení, publikovaných ve Věstníku Ministerstva životního prostředí (Anonymus 2007), poznatků Příručky hodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany (Chvojková *et al.* 2011), německých standardů hodnocení vlivů na Naturu 2000 (Lambrecht, Trautner 2007) a řady dalších odborných prací.

Východiska:

Tetřev je ukázkovým představitelem tzv. deštníkového druhu, tedy druhu, jehož výskyt indikuje vysokou kvalitu ekosystému (Suter *et al.* 2002, Pakkala *et al.* 2003). Účinná ochrana tetřeva zajišťuje ochranu horských smrčín a dalších stanovišť vázaných na horské rašelinné komplexy se všemi dalšími ohroženými organismy. Předložené hodnocení se prioritně zabývá vlivem na tetřeva hlušce, stejně zásadní je však i zhodnocení vlivů na další potenciálně dotčené předměty ochrany EVL Šumava (také „EVL“) a PO Šumava (také „PO“). Jedná se zejména o evropský typ přírodního stanoviště Acidofilní bučiny *Luzulo-Fagetum* (9110), Acidofilní smrčiny *Vaccinio-Piceetea* (9410), Rašelinné lesy (91D0*), dále evropsky významné druhy: střevlík Ménétríésův *Carabus Menetriesi pacholei*, rys ostrovid *Lynx lynx* a druhy ptáků: čáp černý *Ciconia nigra*, jeřábek lesní *Bonasa bonasia*, sýc rousný *Aegolius funereus*, kulíšek nejmenší *Glaucidium passerinum*, datel černý *Dryocopus martius*, datlík tříprstý *Picoides tridactylus*.

Stavem populace tetřeva hlušce na Šumavě a v Bavorském lese a vlivem lidských aktivit na ni se v poslední době zabývala řada odborných prací (Siebold *et al.* 2013). Stejně tak bylo posuzováno ovlivnění dalších předmětů ochrany EVL nebo PO. Závěry posudků a hodnocení se však málokdy projevily v následné praxi, jejich doporučení nebyla uskutečněna. Jako zcela zásadní je zřejmá nutnost zpracování komplexního, do detailů jdoucího dokumentu zaměřeného na aktivní péči o předměty ochrany EVL Šumava a PO Šumava, a to samostatně nebo v rámci plánu péče o tato chráněná území.

Kůrovec je z hlediska přírodovědného chápán jako přirozená součást ekosystému acidofilních smrčín. Působení kůrovce ve smrčínách může nastartovat jejich přirozenou obnovu, je nástrojem tvorby věkově i prostorově strukturovaného porostu.

Zdůvodnění záměru:

Území NP je rozděleno do oblastí, ve kterých se rozličným způsobem aplikuje ochrana lesa (ve smyslu zákona č. 289/1995 Sb., o lesích) před podkorním hmyzem z důvodu ochrany okolních či sousedních lesních majetků. Jsou tu tedy oblasti, ve kterých jsou spontánní rozpadové procesy volné a nejsou omezovány a území, ve kterých se spontánní procesy rozpadu nahrazují kontrolou rozpadu. Podle formy rozpadu se aplikují nástroje kontroly.

Protože hlavním aktérem velkoplošných rozpadů je lýkožrout smrkový, jsou zásahy zaměřeny na snížení početnosti tohoto druhu v územích k tomu určených a k zabránění jeho spontánní gradace. V dosud proběhlých velkoplošných gradacích, které trvají několik let, byl poměr kůrovcem opuštěných smrků/vykácených kůrovcem napadených smrků cca 1/1. Proti velkoplošné gradaci lze ale efektivně postupovat tak, že:

- a) je vhodné počasí,
- b) populace kůrovce je uměle snižována v malých ohniscích nebo na jednotlivých stromech, přičemž nejefektivnější proces snížení stavu kůrovce je na ležících smrcích (nejlépe po polomu), které jsou pro kůrovce atraktivní a fungují jako návnady, do nichž se soustředí většina lokální populace. A naopak, jsou-li polomy smrku ponechány bez zásahu, slouží jako nástroj

rychlé gradace. Máme-li efektivně bránit velkoplošnému rozpadu v určených zásahových územích, potřebujeme v poměrně časově omezeném úseku asanovat smrkové polomy a obdobně asanovat stojící napadené stromy. V drobných lokálních rozpadech jde o proces, který vesměs přispívá ke strukturalizaci porostu a v podstatě simuluje rozpad porostu v malých skupinách (asi tak, jako by to udělalo vlhké a studené letní počasí samo). Je ovšem jasné, že i tyto malé „gappy“ mohou nakonec odstartovat velkoplošný rozpad větrem, ale nemusí. Cílem zasahování je tedy primárně snížit riziko velkoplošného rozpadu, a to i s vědomím, že k němu s vysokou pravděpodobností v budoucnu dojde. Ale právě maloplošnost zasahování před velkým rozpadem může tím, že dojde ke změně struktury porostu a k vytvoření strukturální mozaiky vést k tomu, že v okamžiku velkoplošného rozpadu bude budoucí les více strukturován a jaksi bohatší a rozmanitější, než by tomu bylo při velkoplošném rozpadu nestrukturovaného lesa. Máme i za to, že mozaikovitá strukturovanost je pro mnohé druhy vhodnějším biotopem, než velkoplošné porosty či paseky.

Časové omezení bylo do doby vyřízení procesu EIA, max. 20 měsíců; umístění záměru do 1 % jádrového území tetřeva hlušce, tj. 142 ha (*skončilo v roce 2018 – pozn. OOP*).

V dotčeném území lze předpokládat realizaci následujících managementových opatření souvisejících s péčí o lesní ekosystémy:

1. Asanace polomů, vývratů, zlomů a kůrovci napadených stromů (asanaci kácením a následným odkorněním nebo přiblížením nebo asanaci loupáním stromů na stojato).
2. Transport, odvoz dřevní hmoty.
3. Výchovné zásahy v mladších smrkových porostech – prořezávky, probírky.
4. Úmyslné těžební zásahy, strukturní probírky.
5. Lov zvěře.
6. Péče o jelení zvěř v zimním období – obsluha prezimovací obůrky včetně krmení.
7. Úprava druhové skladby – umělá obnova, péče o kultury, mechanická ochrana (stavba, údržba).

Podmínky, jejichž cílem je eliminovat významně negativní vlivy na předměty ochrany EVL Šumava a PO Šumava:

- Pro tetřeva hlušce jsou plochy diferencovány dle kvality biotopu pro výskyt druhu a zásahy jsou úplně vyloučené, částečně omezené nebo bez omezení. Vymezení bude probíhat podle aktuální situace v PO Šumava a EVL Šumava odbornými a kompetentními pracovníky Správy specializovanými na ochranu tetřevovitých. Zásahy budou prováděny pouze v čase mezi 10:00 a 17:00 v období od 15. 7. do 15. 11.
- Pouze výjimečně budou redukováné zásahy umožněny v termínu od 15. 6. do 15. 7. v denních hodinách mezi 10:00 - 17:00, a to s dobou realizace asanačního zásahu maximálně 3 dny, pokud v okolí nejméně 500 m není další rušení těžbou či odvozem těžené hmoty. Návrat do stejné lokality nejdříve po 14 dnech.
- Asanace budou vyloučeny v blízkosti hnízd čápa černého (viz ochranné podmínky PO Šumava).
- V plochách výskytu přírodního stanoviště 9410 je množství pokácených stromů omezeno maximálně na 10 % stromového patra.
- V plochách výskytu přírodního stanoviště 91D0 je asanace zcela vyloučena.
- Výchovné zásahy v mladých porostech jsou v jádrovém území přednostně směřovány do období 15. 7. - 15. 11. V lokalitách bez omezení (s ohledem na tetřeva) s velkoplošným výskytem mladých porostů je možné realizovat výchovné zásahy bez omezení.
- Výchovné zásahy v porostech s věkem nad 80 let se neprovádějí.
- V zájmovém území nejsou realizovány naháňky a další společné lovy.
- Péče o jelení zvěř v zimním období – krmení v obůrce.
- Zimní údržba cest – cesty využívané pro úmyslné těžby včetně probírek, k obsluze prezimovacích obůrek, a turistickým účelům. Technická údržba cest je prováděna pouze v nezbytné míře, pohyb techniky pouze v době 9:00 - 16:00 hod.

K zjištění biotopových nároků tetřeva čerpal orgán ochrany přírody také údaje obsažené v odborné studii České společnosti ornitologické s názvem „*Fragmentace prostředí a její vliv na populaci tetřeva hlušce v Ptačí oblasti Šumava, září 2014*“ (dále jen „studie“), která je také součástí správního spisu. Zde je uvedeno mj. následující:

Jedním z významných faktorů prostorové distribuce tetřevů byla nadmořská výška. Jejich výskyt byl zjištěn v rozmezí 820 – 1370 m n. m. Ptáci však výrazně preferovali nadmořskou výšku mezi 1070 m a 1250 m. To dokazují i lokalizace jedinců na základě nálezů trusu ze studie Rösnera et al. (2014), které ležely v naprosté většině v nadmořské výšce nad 1000 m. Naproti tomu morfologie terénu (sklon, orientace, konvexnost, konkávnost) nehrála ve výskytu tetřevů podle Smrčkové (2000) významnější roli. Je ovšem otázkou, jestli zde nebyl vliv morfologie mírně podceněn. Tetřevi na Šumavě preferují zejména horské smrkové lesy, méně často obsazují i podmáčené a rašelinné smrčiny. Vyskytují se ale i ve smrkových monokulturách, které rostou na místě přirozeného rozšíření horských acidofilních bučin (Smrčková 2000). Z hlediska věkového a prostorového složení porostů byli tetřevi zastiženi i v porostech mladších deseti let, zatímco vynechávali porosty ve stáří 30 až 100 let. Výrazná preference se projevovala u porostů starších 130 let. Porosty s výskytem tetřeva charakterizoval také bohatý podrost borůvky (Smrčková 2000).

Aktuální průzkumy ovšem upřesňují využití otevřených prostor a omezují ho zejména na plochy vzniklé v důsledku větrné smršti a kůrovcové gradace. Plochy odumřelého lesa jsou tetřevem nadále využívány. Důležitá je přítomnost prostorově malých struktur, jako jsou kořenové vývraty, tlející dřevo, smrkové zmlazení a malé skupinky mladých smrků jako útočiště při spaní.

Negativní změny v kvalitě biotopu tetřeva jsou dle uvedené studie spojeny především s intenzivním využitím lesních porostů. Nevhodné způsoby lesnického hospodaření mají za následek fragmentaci prostředí zejména z následujících důvodů:

- Vytváření holosečí (větších než 1 ha) – způsobuje vznik rozsáhlých pasek a odumírání keříčkové vegetace, jakožto důležité potravní základny pro ptáky.
- Narušení věkové a prostorové struktury a vznik ploch homogenních a hustých porostů. Ze studií v podmínkách Evropy (mimo Skandinávii) je zřejmá preference starších, bohatě věkově i prostorově strukturovaných porostů (Klaus et al. 1989, Sagina 2004).
- Výstavba lesních cestních sítí.
- Oplocení k ochraně porostů – nevhodně použité ploty jsou častou příčinou úmrtí v důsledku nárazu letících ptáků. Jedná se například o oborní ploty, ale také pletivové oplocenky.
- Použití chemických prostředků ochrany – zejména použití insekticidů a herbicidů způsobuje snížení potravní nabídky pro ptáky v průběhu celého roku, případně přímé ohrožení jedinců po použití jedovatých látek.
- Intenzivní zalesňování – v některých částech areálu mělo intenzivní zalesňování za následek přílišné zahuštění porostů a absenci světlin, které jsou důležitou součástí biotopu tetřeva.

Závěr zjišťovacího řízení (listopad 2018):

Název: Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce.

Charakter záměru: Časová a prostorová organizace a regulace asanačních zásahů v kůrovcem napadených porostech. Jedná se o kácení stromů, jejich přibližování na odvozní místo, odvoz či odkorňování a loupání na stojato. Tato opatření jsou plánována na období od roku 2018 do roku 2027.

Kapacita (rozsah): Záměr navržený v sedmi variantách počítá s úpravou managementových opatření buď v jádrovém území výskytu tetřeva hlušce (14 215 ha – toto území řeší varianty 1 – 4) nebo v území vymezeném studií fragmentace biotopů tetřeva, která pomocí matematického modelu vytyčila území s pravděpodobností výskytu tetřeva 33 % nebo větší. Toto území o rozloze cca 24 893 ha řeší varianty 5 - 7.

Záměr je umístěn v zásahových územích Národního parku Šumava a je řešen v 7 variantách. Varianty 1 - 4 jsou umístěny v jádrovém území výskytu tetřeva hlušce (plochy s nejčastějším reálným výskytem tetřeva hlušce na základě záznamů o jeho výskytu) a varianty 5 - 7 jsou umístěny v území zásadního významu dle fragmentační studie populace tetřeva hlušce (plochy s nejhodnějšími podmínkami pro jeho výskyt).

Vyhodnocení variant:

Záměr je k posouzení předložen v 7 variantách, které se liší jednak rozsahem řešeného území, jednak intenzitou a rozsahem prováděných zásahů. Záměr počítá s úpravou managementových opatření buď v jádrovém území tetřeva hlušce (celkem 14 215 ha – toto území řeší varianty 1 – 4), nebo v území zásadního významu pro tetřeva hlušce, vymezeném studií fragmentace biotopů, která pomocí matematického modelu vytýčila území s pravděpodobností výskytu tetřeva > 33 %. Toto území o celkové rozloze cca 24 893 ha řeší varianty 5 – 7. Všechny varianty jsou navrženy na období 10 let.

Varianta 1 znamená úplnou (ve smyslu těžeb) bezzásahovost na 14 015 ha jádrového území, což představuje 20 % rozlohy Národního parku Šumava. Zahrnuje pouze ostatní managementová opatření (výchovné zásahy v mladších porostech – prořezávky, probírky; lov zvěře; péče o jelení zvěř v zimním období – obsluha přezimovací obůrky vč. krmení; prohrnutí a zimní údržba lesních cest a úprava druhové skladby – umělá obnova, péče o kultury, mechanická ochrana (stavba, údržba).

Varianta 2, která umožňuje zasahovat ve dvouseťmetrových pruzích podél stávajících cest v zásahové části jádrového území (5 082 ha) povoluje kácení s prostorovým a časovým omezením vázaným pouze na provoz dané lesní cesty. Aplikace této varianty by vedla k významnému nárůstu rušení (rozšíření plochy trvalého rušení podél liniových zdrojů o dalších 200 m) a dalšímu podstatnému zmenšení biotopu tetřeva hlušce a měla negativní vliv i na ostatní předměty ochrany. Liniový charakter zásahového území by také mohl vést ke vzniku porostních stěn a zvýšení náchylnosti lesů k poškození bořivými větry.

Varianta 3 umožňuje zasahovat v celém zásahovém území jádrového území prakticky bez omezení. Může vést k likvidaci biotopu tetřeva hlušce kdekoli v zásahových lesích jádrového území a z variant 1 - 4 (jádrové území) má nejvýznamnější vliv na předměty ochrany ptačí oblasti a evropsky významné lokality Šumava a další zvláště chráněné druhy.

Varianta 4 omezuje zásahy na 3 % rozlohy zásahového území (426 ha) a limituje je celou řadou podmínek usilujících o zmírnění negativních vlivů, které však zůstávají významné v případě tetřeva hlušce a rašelinného lesa. Varianta je mnohem šetrnější než varianty 2 a 3, avšak podmínky mírně negativního vlivu nesplňuje.

Varianta 5 (6 a 7) řeší území většího rozsahu - území vymezené dle studie fragmentace (25 000 ha). Umožňuje (stejně jako varianta 6) asanaci na 3 % tohoto území. Limituje je mnoha přísnými podmínkami. Na rozdíl od varianty 6 obsahuje časové omezení asanací, délky zásahu a zcela vylučuje zásahy v rašelinném lese. Díky tomu je varianta 5 akceptovatelná.

Naopak varianta 6, která umožňuje provádět zásahy také v rašelinných smrčínách, má na tento typ stanoviště významný vliv, stejně jako na tetřeva hlušce (z důvodu nedostatečného časového omezení asanací a délky (doby provádění) zásahu).

Varianta 7 počítá se zásahy na 10 % území vymezeném studií fragmentace (2 500 ha) ve výjimečných případech velkoplošných větrných událostí. Hlavní negativním vlivem by zde byla ztráta biotopu tetřeva hlušce v rozsahu až 2 500 ha.

Bylo zjištěno, že varianty 1 a 5 nemají významný negativní vliv na celistvost lokalit, u těchto variant nebyly zjištěny významně negativní vlivy (negativní vlivy dle § 45i odst. 9 ZOPK) na žádné předměty ochrany Ptačí oblasti Šumava a Evropsky významné lokality Šumava ani žádných jiných. Varianty byly porovnány a jako nejlepší vychází varianta 5, kde byly identifikovány mírně negativní vlivy a navržena zmírňující opatření.

Popis varianty č. 5, uvedený v Oznámení záměru podle § 6 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (v rozsahu přílohy H.III – naturové hodnocení) - Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce, březen 2018 (znázorněno kurzivou):

Oznamovatel: Správa Národního parku Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk

Zpracovatel oznámení: GeoVision s. r. o., regionální pracoviště Brojova 26, 326 00 Plzeň, RNDr. Ondřej Bílek - držitel autorizace ke zpracování dokumentace a posudku podle § 19 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (rozhodnutím MŽP č. j. 32259/ENV/09 ze dne 29.4.2009,

prodlouženo dne 16. prosince 2013 pod č.j. 93481/ENV/13); autorizovaná osoba pro provádění posouzení podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (rozhodnutí MŽP č.j. 630/519/05 ze dne 19.5.2005, prodlouženo dne 1. dubna 2015 pod č.j. 22753/ENV/15 1045/630/15).

Řešitelský tým: Mgr. Ondřej Volf, Mgr. Eva Volfová, Ing. Vladimír Zýval ml., RNDr. Zdeňka Křenová, Ph.D., RNDr. Vladimír Zýval.

Cílem záměru je maximálně efektivně bránit vzniku velké gradace lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*), aniž by došlo k negativnímu vlivu na populaci tetřeva hlušce a další předměty ochrany PO a EVL Šumava. Prostředkem je asanace napadených stromů (těžbou a odvozem nebo odkorňováním, případně loupáním na stojato). Návrh v sedmi variantách počítá s úpravou managementových opatření buď v jádrovém území tetřeva (14.215 ha – toto území řeší varianty 1 – 4), nebo v území vymezeném studií fragmentace biotopů tetřeva (BUFKA ET AL. 2014), která pomocí matematického modelu vytýčila území s pravděpodobností výskytu tetřeva 33 % nebo větší. Toto území o rozloze cca 24.893 ha řeší varianty 5 – 7.

Popis: Umístění záměru na 3% plochy v území zásadního významu dle fragmentační studie v NP Šumava (750 ha z 24.892,80, zákres území viz příloha H.IV.3). V tomto území budou realizovány asanační zásahy limitované popsány podmínkami a další managementová opatření související s péčí o lesní ekosystémy: Asanace polomů, vývrátů, zlomů a kůrovci napadených stromů s možností nasazení HVT, transport a odvoz dřevní hmoty, prořezávky, probírky, úmyslné těžební zásahy, péče o jelení zvěř a lov zvěře, zimní údržba lesních cest, úprava druhové skladby lesů – umělá obnova, péče o kultury, mechanická ochrana apod.).

Podmínky: Celkově budou asanace provedeny max. do 3 % výměry území zásadního významu tetřeva v NPŠ (tj. max. 750 ha) a do 3% výměry typu přírodního stanoviště 91D0 (tj. max. 390 ha). V plochách výskytu prioritního typu přírodního stanoviště 91D0 je asanace zcela vyloučena. Asanace je vyloučena v lokalitách všech biotopů nad 1200 m v místech navazujících na rozsáhlé oblasti, kde již došlo ke ztrátě biotopu (je tam paseka) na ploše > 5ha. Zásahy budou prováděny pouze v čase mezi 10:00 a 17:00 v období od 15. 7. do 15. 11. Pouze výjimečně budou redukováné zásahy umožněny v termínu od 15. 6. do 15. 7. v denních hodinách mezi 10:00 – 17:00, a to s dobou realizace asanačního zásahu max. 3 dny, pokud v okolí nejméně 500 m není další rušení těžbou. Návrat do stejné lokality nejdříve po 14 dnech. Technologie transportu bez poškození půdního povrchu, transport prioritně po 15. 7., v termínu 15. 6. – 15. 7., možný pouze při vyloučení kumulace rušení; denní období 9:00 – 15:00 hodin. Výchovné zásahy v mladých porostech jsou přednostně směřovány do období 15. 7. – 15. 11. Po dobu trvání záměru jsou vyloučeny úmyslné těžby v porostech starších 80 let (všechny výše uvedené podmínky mj. jsou obsaženy ve výroku tohoto rozhodnutí).

Varianty 2, 3, 4, 6 a 7 mají významné negativní vlivy na celistvost ptačí oblasti a evropsky významné lokality Šumava a na celistvost ptačí oblasti National park Bayerischer Wald. Varianty 3 a 7 mají dále významný negativní vliv na evropsky významné lokality National park Bayerischer Wald, Hochwald und Urwald an Dreisessel a Böhmerwald und Mühltäler.

Z hlediska obecných zákonných požadavků na ochranu životního prostředí jsou akceptovatelné varianty 1 a 5 při dodržení opatření navržených k prevenci, snížení či kompenzaci nepříznivých vlivů na životní prostředí. Vliv variant 2, 3, 4, 6 a 7 je z hlediska obecných zákonných požadavků na ochranu životního prostředí hodnocen jako významně negativní, resp. negativní vliv ve smyslu § 45i odst. 9 ZOPK, který prakticky vylučuje povolení záměru (resp. záměr je možné realizovat pouze v určených případech dle § 45i odst. 9 a 10 ZOPK). **Po porovnání jednotlivých variant vychází jako nejvhodnější varianta 5** následována variantou 1. Nevhodnými variantami jsou varianty 2, 4 a 6. Nejméně vhodnými variantami jsou varianty 3 a 7.

Závěr stanoviska OOP podle ustanovení § 45i, odst. 1 ZOPK (znázorněno kurzivou):

Uvedený záměr „Ochrana lesa proti kůrovci ve státních lesích na území NP Šumava v roce 2019 s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce“ dle specifikace detailně popsané a odůvodněné v žádosti Správy Národního parku Šumava ze dne 14. února 2019 o povolení výjimky ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných živočichů **nemůže mít významný vliv** na příznivý stav předmětů ochrany nebo celistvost Evropsky významné lokality Šumava a Ptačí oblasti Šumava ani jiných lokalit soustavy NATURA 2000.

Akceptovatelná varianta 5 připouští realizaci záměru na 3 % plochy v území zásadního významu výskytu tetřeva hlušce dle fragmentační studie v NP Šumava. Z hlediska možných obranných opatření proti šíření kůrovců se jedná o asanaci polomů, vývrátů, zlomů a kůrovci napadených stromů s možností nasazení harvesterové techniky a transport i odvoz dřevní hmoty, vč. asanované hmoty; asanovat lze i loupáním na stojato. Pro předpokládaná managementová opatření jsou stanoveny jasné podmínky. V dotčeném území se předpokládají i jiné činnosti, které by mohly mít vliv na předměty ochrany PO a EVL Šumava. Naturové hodnocení tyto činnosti hodnotí i z pohledu možné kumulace vlivů s asanačními opatřeními.

Při zpracování naturového hodnocení záměru byly stanoveny jako potenciálně dotčené předměty EVL Šumava z přírodních stanovišť tři typy evropských stanovišť 9110 – Bučiny asociace Luzulo-Fagetum, 91D0* - Rašelinný les a 9410 – Acidofilní smrčiny (Vaccinio-Piceetea), z druhů pak pouze rys ostrovid (Lynx lynx). Jako dotčené předměty ochrany PO Šumava byly identifikovány ptačí druhy čáp černý (Ciconia nigra), datlík tříprstý (Picoides tridactylus), datel černý (Dryocopus martius), jeřábek lesní (Bonasa bonasia), kulíšek nejmenší (Glaucidium passerinum), sýc rousný (Aegolius funereus) a tetřev hlušec (Tetrao urogallus). Z hlediska možného přeshraničního vlivu byly zvažovány možné důsledky záměru na dvě německé lokality – Ptačí oblast a evropsky významná lokalita Nationalpark Bayerischer Wald a EVL Hochwald und Urwald am Dreisessel a jednu rakouskou – EVL Böhmerwald und Mühlhäler. V případě posledních dvou lokalit se jedná o možné dotčení souvislé populace rysa ostrovida (Lynx lynx), která zasahuje do území tří států v oblasti Trojmezí. Do PO a EVL Nationalpark Bayerischer Wald zasahuje oblast výskytu souvislé populace tetřeva hlušce, a proto byly tyto tři zahraniční lokality soustavy NATURA 2000 identifikovány jako dotčené.

Celkové vyhodnocení možných vlivů na jednotlivé předměty ochrany, které mohou být realizací záměru dotčeny, dle jednotlivých variant je představeno v kapitole 5 přílohy H3 oznámení záměru. Zpracovatelé hodnocení dospěli k závěru, že realizace záměru ve variantě 5 bude mít mírný vliv na typy evropského stanoviště 9110 – Bučiny asociace Luzulo-Fagetum a 9410 – Acidofilní smrčiny (Vaccinio-Piceetea), přičemž typ evropského stanoviště 91D0* - Rašelinný les bude bez vlivu, protože jednou z podmínek realizace záměru podle varianty 5 je vyloučení zásahů v tomto typu evropského stanoviště. Mírný vliv bude mít dle hodnotitelů záměr i na rysa ostrovida a všech šest druhů ptáků zmíněných výše. Z celkového vyhodnocení pak vyplývá závěr, že varianta 5 nebude mít významný vliv ani na celistvost PO a EVL Šumava a z hlediska možného přeshraničního vlivu ani na žádnou ze zmíněných německých nebo rakouských lokalit.

Jelikož z provedeného vyhodnocení vlivu záměru „Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce“ na evropsky významné lokality a ptačí oblast vyplynulo, že varianta 5 nemá významný negativní vliv na celistvost lokalit, u této varianty nebyly zjištěny významně negativní vlivy (tj. negativní vlivy dle odst. 9 §45i ZOPK) na žádné předměty ochrany EVL a PO Šumava ani žádných jiných EVL ani PO, považuje orgán ochrany přírody záměr „Ochrana lesa proti kůrovcům ve státních lesích na území NP Šumava v roce 2019 s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce“ za záměr, u něhož lze podle § 45i odst. 1 ZOPK významný vliv vyloučit, a tedy jej lze realizovat v předpokládaném rozsahu i v uvažovaném období.

Základní managementová doporučení vztahená k biotopu tetřeva (známá orgánu ochrany přírody z předchozí úřední činnosti ve spojení s informacemi běžně dostupnými a informacemi uvedenými v podkladech obsažených ve spisu):

- chránit zbytky přirozených smrkových porostů, zejména klimatických smrčín - ponechat bez zásahu; vyloučit úmyslné holoseče,
- chránit mraveniště,
- nezalesňovat uměle nelesní enklávy a drobné světliny,
- nezalesňovat uměle plochy po rozpadu stromového patra, zejména v oblasti horských smrčín,
- nebudovat nové lesní cesty,
- nepoužívat biocidy; vyloučit drátěné oplocenky, používat pouze dřevěné oplocenky nebo individuální ochranu,
- při případných zásazích v lesních porostech chránit plodonosné keře a dřeviny (brusnicovité, jeřáb, bez).

Orgán ochrany přírody se zcela ztotožnil s názorem odborníků v tom, že je významné a potřebné nevytvářet těžbou kůrovcových stromů plochy bez stromového patra (holoseče) větší než 1 ha. Z toho důvodu také stanovil do výroku podmínky v bodech č. 13, 14, a 15, které toto neumožňují. Stejně byl vyhodnocen i argument odborníků, že pro holé plochy vzniklé v důsledku tlumení kůrovcových gradací je pro zachování vhodnosti biotopu tetřeva zejména ve starších porostech, které tetřev preferuje (ze studií v podmínkách Evropy je zřejmá preference starších, bohatě věkově i prostorově strukturovaných porostů, Klaus et al. 1989, Sagina 2004) důležitým faktorem přítomnost prostorově malých struktur, jako jsou kořenové vývraty, tlející dřevo (hroubí), případně smrkové zmlazení, proto byly také stanoveny podmínky uvedené v bodech č. 13, 15 a 16 výroku. Množství dřevní hmoty ponechané k zetlení dále navyšuje vnitřní předpis žadatele - Směrnice S 38 pro ponechání hmoty k zetlení, která např. ve všech souborech lesních typů v 8. lesním vegetačním stupni stanovuje ponechání k zetlení průměrně 50 m³ dřevní hmoty hroubí na 1 ha plochy porostní skupiny (a další), proto se ponecháváním dřevní hmoty k zetlení orgán ochrany přírody v podmínkách výroku podrobněji nezabýval (Směrnice S 38 je součástí spisu). Dalšími důležitými faktory pro zachování vhodnosti biotopu tetřeva je přítomnost plodonosných keřů (zejména z čeledi brusnicovitých), které tetřevům slouží jako potrava a v další řadě i přítomnost mravenišť, které jsou využívány ke stejnému účelu, a to především u mláďat (kuřat), jejichž potrava je zpočátku života výhradně živočišná. Proto byly do výroku zařazeny také podmínky uvedené v bodech č. 16 a 18, které významně eliminují jejich poškození či odstranění.

Orgán ochrany přírody si také uvědomuje význam vybraných území s předpokládaným zásahem pro propojenost populace tetřeva v Ptačí oblasti Šumava, je však toho názoru, že provedením asanačních zásahů v částech jednotlivých lokalit v území zásadního významu (v rozsahu výše uvedeném) nemůže být jejich význam pro propojenost populace ovlivněn zásadně, kromě toho ani komunikační prostor mezi těmito lokalitami nebude nijak zásadně dlouhodobě ovlivněn.

Jak je výše uvedeno, negativní změny v kvalitě biotopu tetřeva jsou spojeny především s intenzivním využitím lesních porostů, tedy zejména v lesích hospodářských, kde jsou takové činnosti plánovány a také uskutečňovány. Na území NP Šumava (lesy ve státním vlastnictví, lesy zvláštního určení) se ale péče o lesní ekosystémy provádí podle upravené metodiky tvorby lesních hospodářských plánů pro bohatě strukturované lesy na základě provozní inventarizace, což výrazně lépe vyhovuje potřebám ochrany přírody a oproti standardní metodice tvorby plánů znamená významný posun v lesnickém plánování. V porovnání s běžně používaným modelem pro lesy věkových tříd se na území národního parku klade větší důraz na ekosystémové pojetí managementu v lese. Opatření jsou plánována na základě stanovištních podmínek pro konkrétní typ vývoje lesa, který sdružuje lesy s podobným vývojovým cyklem. Předmětná metodika byla vyvinuta Ústavem pro výzkum lesních ekosystémů s.r.o., (IFER), a to pro zařízení lesů s nepravidelnou až bohatou strukturou a pro zařízení přírodě blízkých lesů včetně lesů národních parků a přijata Ministerstvem životního prostředí již v roce 2004. Z uvedeného vyplývá, že lesní ekosystémy obhospodařované Správou NP Šumava (na území NP Šumava) nejsou zatěžovány opakovaným intenzivním využíváním za účelem co nejvyššího hospodářského výsledku, jako lesy hospodářské, ale naopak úkoly péče o les jsou zde zaměřeny na postupné dosažení přírodě blízkého stavu lesa v lesních ekosystémech, na obnovu a posílení ekologické stability a navození procesů samoregulace. Předpokládané zásahy proti hmyzím škůdcům (nahodilá těžba) nejsou činnosti žadatelem plánované a uskutečňují se pouze v případě zvýšeného rizika namnožení a šíření kůrovců do okolních lesních porostů, a to za účelem ochrany lesních ekosystémů. Nejde tedy o soubor intenzivního využívání lesních porostů (kumulaci škodlivých činností), jako je mj. výstavba lesních sítí, nevhodně použité ploty, pletivové oplocenky, použití chemických prostředků ochrany – zejména použití insekticidů a herbicidů, intenzivní zalesňování s následkem přílišného zahuštění porostů a absence světlín, které jsou důležitou součástí biotopu tetřeva, případně dalších negativních činností souvisejících s intenzivním využíváním lesů, které narušují biotop tetřeva, ale pouze o dílčí činnost prováděnou z důvodu zachování, případně zpomalení velkoplošného rozpadu lesních porostů.

Z prováděného monitoringu vyplývá, že i za realizace lesnických zásahů metapopulace tetřeva hlušce stále narůstá. A proto orgán ochrany přírody dospěl k závěru, že žádosti o povolení výjimky ze základních podmínek ochrany tohoto ptačího druhu lze vyhovět, ovšem s omezujícími podmínkami vyplývajícími z výše uvedených odborných dokumentů.

Orgán ochrany přírody prvotně učinil úvahu, zda budou požadované činnosti uskutečňovány ve veřejném zájmu, který by v daném případě převážil nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody. Požadovanými činnostmi jsou činnosti spojené s ochranou lesa ve vztahu ke kůrovcům (zejména zpracování kůrovcových stromů či polomů). Důvodem podání žádosti je ohrožení lesů ve státním i soukromém vlastnictví. Při nezpracování stromů napadených kůrovcem by docházelo k šíření kůrovců i do porostů, o které nepečuje Správa NP Šumava. Veřejný zájem v konkrétní věci je vždy zapotřebí zjišťovat v průběhu správního řízení za posuzování všech připomínek. Ochranu majetku, kterým je v tomto případě les, resp. prevenci závažných škod na tomto majetku, lze obecně považovat za veřejný zájem. V daném případě lze veřejný zájem charakterizovat jako zájem na ochraně okolních lesních porostů, které jsou ve vlastnictví nebo správě dalších subjektů. Bez zpracování napadených stromů by docházelo k rychlému množení tohoto podkorního hmyzu, který by při svém šíření napadal další smrkové porosty, čímž by docházelo ke škodám na cizím majetku.

Dále byla řešena otázka, zda v daném případě tento veřejný zájem převáží nad veřejným zájmem ochrany přírody. Dotčeným zájmem ochrany přírody je ochrana kriticky ohroženého druhu živočicha tetřeva hlušce. Orgán ochrany přírody proto hodnotil míru předpokládaného dotčení dílčích populací tetřeva hlušce (zájmové území znázorněné v mapových podkladech č. 1 – 8) a vzal v úvahu především to, že asanačními pracemi bude dotčena jen malá část z tohoto území, maximálně 747 ha (viz bod 3. výroku). Rozsah asanačních prací bude aktuálně posuzován a stanoven podle toho, jaký stupeň napadení kůrovci bude v atraktivní dřevní hmotě zjištěn a dle vyhodnocení možné gradace a rozšíření napadení smrků namnoženými jedinci z další generace kůrovců.

Orgán ochrany přírody na základě výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že naplňování opatření proti kůrovcům za dodržování ve výroku stanovených podmínek lze považovat za veřejný zájem převažující nad zájmem ochrany přírody.

Žadatel ve svém odůvodnění žádosti argumentoval tím, že při nezpracování kůrovcových stromů jsou ohroženy lesy ve státním i nestátním vlastnictví zejména uvnitř, ale částečně i vně národního parku. V případě, že nedojde ke zpracování většího objemu kůrovcového dříví, dochází v podmínkách Národního parku Šumava k přemnožení podkorního hmyzu a jeho dalšímu šíření. V okolí takovýchto zdrojů pak dochází k těžbám několikanásobně větším, než bylo původní napadení. Negativní vliv působící na zde žijící živočichy a rostliny včetně jejich stanovišť je pak často mnohonásobně větší, než by byl při okamžitém zpracování napadení.

Orgán ochrany přírody v daném případě spatřuje naplnění důvodu uvedeného v § 56 odst. 2 písm. b) ZOPK, tedy v zájmu prevence závažných škod na lesích. Pro možnost povolení výjimky podle § 56 ZOPK je potřebné naplnění alespoň jednoho zákonného důvodu uvedeného v § 56 odst. 2 ZOPK. Což je tímto splněno. Rychlost a snadnost šíření kůrovců z napadených porostů je věc všeobecně známá a stejně tak i škody, které tímto mohou vzniknout.

Dále orgán ochrany přírody zvažoval existenci jiného uspokojivého řešení a možnost ovlivnění dosažení či udržení příznivého stavu dotčeného druhu z hlediska jeho ochrany. V daném případě budou proti šíření kůrovců učiněna taková opatření, která mají za cíl podpořit zachování současného stavu přírodního prostředí bez velkých disturbancí, které by mohly vést k plošně významným změnám biotopu (vznik rozsáhlých holin) pro tetřeva zcela nevhodných. Zabránit dalšímu šíření kůrovců do okolních lesních porostů nebo ho alespoň zpomalit však ve své podstatě znamená provádět určité činnosti v biotopu tetřeva hlušce. Asanační práce je zapotřebí provést v místě napadení a před výletem kůrovců. Orgán ochrany přírody proto dospěl k závěru, že v daném případě jiné uspokojivé řešení neexistuje.

Poslední podmínkou pro naplnění všech zákonných požadavků pro povolení výjimky je vyloučení možnosti ovlivnění či udržení příznivého stavu dotčeného druhu z hlediska jeho ochrany. Početnost populace tetřeva hlušce na Šumavě a v Bavorském lese je odhadována na přibližně 500 jedinců, přičemž není jeho výskyt rovnoměrný (v NP Šumava 7 míst jeho soustředěného výskytu – jádrová území). V daném případě je zapotřebí zdůraznit to, že populace tetřeva hlušce v oblasti Šumavy od 90. let 20. století pozvolna narůstá, a to i přes uskutečňování lesnických opatření proti kůrovcům. V počátcích mohlo být zvýšení početnosti tetřevů přisuzováno vypuštění odchovaných jedinců (1994 – 2002), ti se však většinou nedokázali přizpůsobit přirozeným vlivům prostředí

a jejich přežívání bylo zpravidla velmi nízké. Zvyšování početnosti jedinců tohoto druhu v posledním období lze tedy přičíst již jen přirozené reprodukci, a to i přes aplikaci ochranných opatření vůči kůrovcům. V roce 1990 bylo zjištěno 105 jedinců, v roce 1999 to bylo 165 jedinců a v roce 2011 byla početnost na české straně Šumavy odhadnuta na 200 až 250 jedinců. Při posouzení údajů o vývoji početnosti tohoto druhu lze říci, že ani při každoroční, v minulosti několikanásobně intenzivnější, aplikaci zásahů proti kůrovcům nedochází ke snižování celkové populace tohoto druhu na Šumavě. Nelze samozřejmě tvrdit, že míra některých zásahů provedených v jednotlivých letech v určitých lokalitách nijak nesnížila možnou budoucí početnost jedinců tohoto druhu, či nebyla příčinou snížení skutečné početnosti tohoto druhu, avšak z dlouhodobého hlediska má početnost tohoto druhu stoupající trend, proto orgán ochrany přírody dospěl k závěru, že k možnému ovlivnění dosažení příznivého stavu dotčeného druhu aplikací předmětných opatření vůči kůrovcům nedojde. Velmi obezřetně je však nutné i v následujících letech posuzovat rozsah a způsob provedení jednotlivých opatření. I nadále platí, že se jedná o kriticky ohrožený druh, jehož početnost v Bavorském lese a na Šumavě je v současné době odhadována na 500 jedinců, což je z dlouhodobého hlediska na hranici existence tohoto druhu.

Území Národního parku Šumava je součástí Ptačí oblasti Šumava (vymezené nařízením vlády č. 681/2004 Sb.) a Evropsky významné lokality Šumava (národní seznam evropsky významných lokalit dle nařízení vlády č. 318/2013 Sb.) Výjimku podle § 56 ZOPK může orgán ochrany přírody v souladu s ustanovením § 45g ZOPK vydat pouze v případě, že bude vyloučeno závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně je evropsky významná lokalita nebo ptačí oblast určena, nebo že nedojde k jejich soustavnému nebo dlouhodobému vyrušování, významnému z hlediska účelu ZOPK.

Tetřev je představitelem tzv. deštníkového druhu, tedy druhu, jehož výskyt indikuje vysokou kvalitu ekosystému. Účinná ochrana tetřeva zajišťuje ochranu horských smrčín a dalších stanovišť vázaných na horské rašelinné komplexy se všemi dalšími ohroženými organismy.

TES – typy evropských stanovišť (také TPS – typy přírodních stanovišť)

TES v zásahovém území	Rozloha TES v zásahovém území (v ha); dílní plochy C, D1, D2, D3	Rozloha TES v EVL (v ha)	Podíl TES v EVL (v %)	Podíl TES v zásah. území (v %)	Poznámka
3150	0,1470	39,1854	0,02	0,38	
3260	0,0541	86,8103	0,05	0,06	
4030	2,4316	132,9650	0,07	1,83	
6230*	6,7045	1.413,6710	0,82	0,47	
6430	0,0002	1.187,2881	0,69	-	nepatrný podíl
6510	0,0043	3.698,7433	2,15	-	nepatrný podíl
6520	0,1291	5.230,8798	3,04	-	nepatrný podíl
7110*	2,4301	386,0928	0,22	0,63	
7120	0,0393	166,9271	0,09	0,02	
7140	6,1479	1.422,8259	0,82	0,43	
8220	0,5644	236,8851	0,13	0,24	
9110	2.594,0000	27.397,3118	15,93	9,5	
9130	1,1711	3.188,7289	1,85	0,4	
91D0*	73,4000	3.822,1782	2,22	1,9	
91E0*	0,5300	1.283,6855	0,74	0,04	
9410	4.137,0000	21.314,9603	12,39	19,4	
nezařazené	3.713,8826	---	---	---	

3150 Přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu *Magnopotamion* nebo *Hydrocharition*

3260 Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*

4030 Evropská suchá vřesoviště

- 6230* Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech
 6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně
 6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (*Arrhenatherion*, *Brachypodio-Centaureion nemoralis*)
 6520 Horské sečené louky
 7110* Aktivní vrchoviště
 7120 Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy)
 7140 Přečodová rašeliniště a třasoviště
 8220 Chasmodytická vegetace silikátových skalnatých svahů
 9110 Bučiny asociace *Luzulo-Fagetum*
 9130 Bučiny asociace *Asperulo-Fagetum*
 91E0* Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
 9410 Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*)

Realizací záměru mohou být dotčena především stanoviště typů 9410 – Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*) a 9110 – Bučiny asociace *Luzulo-Fagetum*, která jsou předmětem ochrany EVL Šumava.

V zájmovém území se nachází celkem 4.137 ha acidofilních smrčín (z toho max. 390 ha může být řešeno v rámci asanací – viz bod 3. výroku). Pokud by k tomu došlo, dotčeno by bylo cca 9,5 % rozlohy acidofilních smrčín v rámci zájmového území a cca 1,8 % rozlohy v EVL Šumava. V zájmovém území se dále nachází celkem 2.594 ha acidofilních bučin - z toho však maximálně 747 ha zásahových (3 % rozlohy území zásadního významu), 2,7 % rozlohy v EVL Šumava. Rozhodně nemůže být celá rozloha zásahu umístěna v acidofilních smrčínách – přednostně by mělo být zasahováno v kulturních smrčínách, případně acidofilních bučinách. Prioritní stanoviště 6230* - Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech, 7110* - Aktivní vrchoviště a 91E0* - Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) jsou v zájmovém území obsaženy minimálně, Prioritní stanoviště 91D0* - Rašelinný les (73 ha) je ze zásahu vyloučeno zcela.

Protože se ve všech případech bude jednat pouze o těžbu nahodilou, a to pouze tehdy, když bude zjištěno napadení stojících stromů, polomů a vývrátů kůrovci, nebude docházet k plošné likvidaci dotčených typů přírodních stanovišť, ale jen k pomístní dočasné změně stanovištních podmínek. Kromě toho, za účelem snížení intenzity možného negativního vlivu, byly v zjišťovacím řízení uvedeny zmírňující podmínky k provádění asanačních zásahů, které byly také promítnuty do podmínek výroku tohoto rozhodnutí. Navíc nemalá část záměru by měla být realizována také na plochách, kde se nachází antropogenně ovlivněné biotopy (např. X1, X5, X6, X7, X7A, X7B, X9A), čehož lze využít mj. k cílené přeměně na přírodě bližší typy stanovišť.

Z druhů, které jsou předmětem ochrany Evropsky významné lokality Šumava, se v místech plánovaných zásahů nacházejí rys ostrovid a sporadicky střevlík Ménétríésův. Vzhledem k velikosti teritoria rysa ostrovida a jeho převážně noční a soumravní aktivitě nelze předpokládat jeho soustavné nebo dlouhodobé vyrušování a vzhledem k rozsahu žádosti ani závažné či nevratné poškození jeho biotopu. Střevlík Ménétríésův je svým výskytem vázán na rozsáhlejší plochy rašelinišť. Asanace dřevní hmoty přímo na rašeliništích se v tomto případě nepředpokládá.

Z druhů, které jsou předměty ochrany Ptačí oblasti Šumava, se v dotčených lokalitách vyskytují všechny druhy, vyjma těch, které jsou vázány přednostně na jiná než lesní stanoviště (chrástal polní výlučně a tetřev obecný preferenčně). Asanační zásahy proběhnou v místech výskytu následujících zvláště chráněných druhů: tetřev hlušec, datel černý, datlík tříprstý, čáp černý, jeřábek lesní, kulíšek nejmenší a sýc rousný. Čáp černý a jeřábek lesní upřednostňují lesní porosty jiného typu, než do kterých jsou směřovány předmětné zásahy. Pro datlíka tříprstého jsou kůrovcovití brouci hlavní složkou potravy. Možné ovlivnění této potravní základny až do té míry, že by došlo k jeho strádání, však v podmínkách smrkových porostů na Šumavě není pravděpodobné. Ochrana jeho hnízdních dutin je stejně jako u všech dalších druhů hnízdících ve kmenech stromů (kulíšek nejmenší, sýc rousný, datel černý) zajištěna jednak bodem č. 18 výroku a také tím, že

stromy s obsazenými hnízdními dutinami se dle vnitřních přepisů žadatele v návaznosti na obecnou ochranu volně žijících ptáků dle § 5a ZOPK neasanují.

Orgán ochrany přírody proto dospěl k závěru, že závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně jsou Evropsky významná lokalita Šumava a Ptačí oblast Šumava určeny, i jejich soustavné nebo dlouhodobé vyrušování, které by bylo významné z hlediska účelu ZOPK, je možné vyloučit. Pro vyhodnocení možného vlivu záměru byl také použit jeden z podkladů správního řízení – stanovisko podle § 45i odst. 1 ZOPK (zn. SZ NPS 01537/2019/2).

K připomínce účastníka řízení - Hnutí DUHA (připomínky účastníka jsou znázorněny kurzivou)

Jako účastník správního řízení (spisová značka SZ NPS 01536/2019/2) ve věci povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněného druhu živočicha tetřeva hlušce (Tetrao urogallus) podle § 56 odst. 1 ZOPK pro jeho rušení a zásah do biotopu při činnostech spojených s ochranou lesa ve vztahu ke kůrovcům v roce 2019 v místech vyznačených v mapových přílohách s udělením výjimky zásadně nesouhlasíme a podáváme toto vyjádření:

Výjimku je možné udělit pouze v případě, že jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo v zájmu ochrany přírody (§ 56 odst. 1 ZOPK) a je-li dán některým z důvodů uvedených v odst. 2 § 56 ZOPK. Veřejný zájem je žadatelem spatřován v ochraně lesa a v ochraně majetku, resp. prevenci závažných škod na tomto majetku. K tomu uvádíme:

Lesy v národním parku nejsou klasifikované jako lesy hospodářské (§ 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 289/95 Sb., o lesích) a to bez ohledu na typ vlastnictví. Nelze tedy jako důvod zásahu použít zájem „prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku“ - § 56 odst. 2 písm. b), neboť se týká škod ekonomických. Kdyby měla být důvodem ochrana lesů nestátních vlastníků [ačkoli dikce ZOPK v tomto případě (§ 56) typ vlastnictví nezohledňuje], měl by spis obsahovat identifikaci ohrožených lesů, které nejsou v majetku státu. Zájem na ochraně nestátních majetků však není doložen. V mapách, kde jsou vyznačené plochy určené k zásahům, chybí údaje o majetkové držbě, takže není zřejmé, ve kterých částech hrozí ohrožení lesů nestátních vlastníků uvnitř národního parku. Ani žádný jiný důvod uvedený v odst. 2 § 56 ZOPK nelze na daný případ aplikovat.

Rovněž nesouhlasíme a současnými odbornými poznatky nelze doložit, že zájem na ochraně lesů v národním parku (ať již v jakémkoliv vlastnictví) převyšuje zájem na ochraně přírody. Dokládáme, že asanační zásahy proti kůrovci nevedou k ochraně okolních porostů, naopak dochází k jejich destabilizaci a následným škodám až rozvrátům větrem. Dokládáme, že i vedení NP Šumava si je této skutečnosti vědomo – viz odkaz na článek z tisku: <https://dennikn.sk/296598/kto-zabije-smrek-skor-lesnici-alebo-lykozrut/>. V podkladech pro rozhodnutí není doloženo, že by uvedené riziko ve vybraných porostech, které jsou předmětem žádosti o výjimku, nehrozilo nebo bylo nižší.

Zejména ovšem nemůže být prokázán veřejný zájem na provedení asanačních těžeb právě v jádrových oblastech výskytu a území zásadního významu pro tetřeva hlušce v Národním parku Šumava vzhledem k celostátní kůrovcové kalamitě. Podle předpokladů může být v letošním roce na území ČR napadeno 30 až 50 milionů m³ smrků. Kapacita těžařů je na cca 20 milionů m³ smrků. To znamená, že 10 až 30 milionů kůrovcem napadených smrků zůstane neasanovaných. Je veřejným zájmem nejvyšší důležitosti, aby dostupná kapacita těžařů byla soustředěna do hospodářských lesů v oblastech, kde zásahy ještě mohou efektivně brzdit rozvoj kůrovcové kalamity. Asanační opatření v chráněných územích, kde existuje kolize s cílem ochrany a jiným veřejným zájmem, by měla být okamžitě zastavena, a stejně tak v oblastech hospodářských lesů, kde již nejsou vzhledem k šíření kůrovce efektivní, aby byla uvolněna kapacita těžařů pro zásahy v hospodářských lesích tam, kde jsou ještě vůbec smysluplné.

Každý pokácený, kůrovcem napadený strom v jádrových oblastech výskytu a území zásadního významu pro tetřeva hlušce v Národním parku Šumava znamená, že někde jinde v území mimo výskyt tetřeva hlušce a mimo národní park Šumava zůstane jiný kůrovcem napadený strom neasanovaný, a přitom každý zásah v oblastech výskytu tetřeva znamená určitý negativní vliv na tento kriticky ohrožený druh. Za této situace není možné konstatovat, že veřejný zájem na provedení asanačních těžeb v jádrových oblastech výskytu a území zásadního významu pro

tetřeva hlušce v Národním parku Šumava převažuje nad veřejným zájmem ochrany přírody. Veřejný zájem ochrany lesa v oblastech mimo národní park převažuje veřejný zájem na ochraně lesa v národním parku, ve kterém je veřejným zájmem naplnění cíle ochrany „zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků“ (§15 odst. 3 ZOPK).

To, že jsou lesy na území NP Šumava zařazeny do kategorie lesa zvláštního určení dle názoru orgánu ochrany přírody ještě neznamená, že v nich lze zcela opomíjet či ignorovat prevenci závažných škod, zejména na lesích, vodách a ostatních typech majetku. Ustanovení § 56 ZOPK hovoří pouze o veřejném zájmu převažujícím, přičemž míra převahy se definuje pro situaci, místo a čas specifickým způsobem. A v případě veřejného zájmu je také nezbytné brát v úvahu zájmy definované jinými platnými právními předpisy, zde např. zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích, v platném znění nebo jinými částmi ZOPK, a to např. ustanovením § 22a ZOPK, který sice stanovuje obecně hlavní podmínky nakládání s lesy, explicitně však vylučuje působnost lesního zákona jen na území přírodní – v současnosti definované a dále přírodě blízké – v současnosti nedefinované zóny, případně ustanovení § 18 odst. 4 ZOPK, které sice stanoví podmínku pro vymezení zóny přírodní, věcně ale definuje podmínku pro rizikové projevy přírodních procesů potenciálně se šířících z území ponechaných přirozenému vývoji. Vzhledem k věcné podstatě správního procesu, ke kterému se účastník řízení vyjadřuje, jde přesně o takto definovaný mechanismus: předmětem správního řízení je otázka, zda veřejný a očekávatelný zájem na ochraně kriticky ohroženého druhu je vyšší, než navrhovaná rušivá činnost uspokojující jiný veřejný a očekávatelný veřejný zájem - omezení šíření živočicha, který může nečinností správce lesa způsobit nepříznivé vlivy na majetek jiného vlastníka, a to jak na lesní pozemky uvnitř, tak i vně národního parku.

Doložení zájmů jiného vlastníka podle názoru orgánu ochrany přírody není v tomto případě nutné, neboť je zjevné z geografické situace a z obecně a veřejně známých skutečností doprovázejících management lesa v NP Šumava od jeho založení. V těchto správních aktech bylo Hnutí DUHA velice často účastníkem řízení, takže z hlediska absence informací tohoto druhu účastník řízení rozhodně netrpí. Přesto orgán ochrany přírody ve stručnosti (pouze na základě použití a vyhodnocení mapových podkladů, které jsou po celý průběh správního řízení součástí spisu a účastník řízení je má k dispozici) upozorňuje na cizí lesní majetky, které mohou být přímo ovlivněny kůrovcovým napadením, a to např. lokalita Smrčina (uvedeno v porostní mapě č. 8) přímý kontakt s lesními pozemky na státní hranici s Rakouskem (mj. viz mezinárodní dohoda mezi Rakouskem a ČR, která zavazuje ČR ke zpracování kůrovcového napadení v předmětné oblasti tak, aby nedocházelo k šíření za státní hranici), východní okraj téže lokality (u Schw. pl. kanálu), který je vzdálen od lesních porostů za vnitrostátní hranicí NP Šumava cca 250 m; lokalita Třístoličník (uvedeno v porostní mapě č. 7) přímý kontakt s lesními porosty na státní hranici se Spolkovou republikou Německo; lokalita Zlatá Studna - Pláně (uvedeno v porostní mapě č. 4) přímý kontakt s lesními pozemky (LČR) navazujícími na vnitrostátní hranici NP Šumava a přímý kontakt na lesy města Kašperské Hory (v NP Šumava); lokalita Vltavská cesta - Čertův vrch (Modravsko, uvedeno v porostní mapě č. 3 a č. 4) navazující na komplex lesů Města Kašperské Hory (v NP Šumava); lokalita Prášily – Poledník, severozápadní část lokality cca 750 m od lesních pozemků obce Prášily (v NP Šumava) a lokalita Prášily – Ždánidla (uvedeno v porostní mapě č. 2) jihovýchodní část lokality cca 850 m od lesních pozemků obce Prášily (v NP Šumava); lokalita Nová Hůrka (uvedeno v porostní mapě č. 1) cca 1 km od lesních pozemků na vnitrostátní hranici NP Šumava.

Nelze bez výhrad souhlasit s konstatováním, že asanační zásahy proti kůrovci nevedou k ochraně okolních porostů, naopak, že dochází k jejich destabilizaci a následným škodám až rozvratům větrem. Asanační zásahy proti kůrovci jsou motivovány jedinou snahou, a to snížit lokální populaci lýkožrouta smrkového a tak potlačit či zploštit jeho gradaci v čase. Sama asanace reaguje v podstatě na disturbance – tj. na projev destabilizace úrovně porostu smrku, která sama o sobě může mít řadu příčin, často přirozených. A protože samotný zvýšený vývoj kůrovce je projevem přirozené disturbance, je logické, že tato disturbance může mít i další fáze související s přirozeným vývojem daného lesního ekosystému. Máme již dnes za prokázané, že velké

disturbance, jejichž efektem byla velkoplošná ztráta korunové úrovně na většině území současného národního parku zde probíhaly i v minulosti. Některé z nich byly doprovázené těžbou disturbovaných stromů. Předložený důkaz tuto skutečnost nepopírá. Asanace kůrovcem napadených smrků je zaměřena na efektivní lokální snížení populace lýkožrouta smrkového s předpokladem, že toto opatření sníží riziko následné velké disturbance, a to tím, že bude cílena jen na skutečně kůrovcem napadené smrky, ale především na vývraty a zlomy (pro kůrovce vysoce atraktivní, tedy stromy, které již prošly disturbancí a jejich asanace sníží riziko odumření přeživších stojících stromů) s tím, že budou a jsou ponechávány sterilní souše jako ochrana proti působení větru, popř. realizace asanovat nastojato. Snaha o zachování maxima přeživších stojících stromů a porostních stěn pokud možno přes gradační kulminaci kůrovce směřuje jak k maximálnímu zachování strukturních charakteristik přirozeného biotopu tetřeva, tak ke snížení rizika přesunu biologické složky ekosystému, která může ohrozit jiné majetky.

Orgán ochrany přírody řeší situaci obsaženou v žádosti, a to na území národního parku a v návaznosti na lesy nestátních vlastníků také okrajově v těsné blízkosti hranice národního parku. Nemůže však ve vedeném správním řízení (zahájeném na základě žádosti a jejího obsahu) řešit širokou problematiku kůrovcové kalamity v celé České republice a vycházet z předpokladů jejího průběhu v rámci ČR. Stejně tak není v jeho možnostech ani v kompetenci řešit pracovní kapacity těžařských společností apod. Problematika veřejného zájmu je uvedena v odůvodnění výše.

Závěr zjišťovacího řízení pro Postup proti kůrovcům s ohledem na území výskytu populace tetřeva hlušce vyhodnotil variantu omezených zásahů na 3 % území zásadního významu pro tetřeva hlušce dle fragmentační studie (750 ha z 25 000 ha) jako variantu bez významného negativního vlivu. V mapových přílohách k žádosti je ovšem plocha označená jako předmět žádosti řádově větší než 3 % území zásadního významu pro tetřeva hlušce dle fragmentační studie.

Žadatel v textu své žádosti jasně deklaroval, že při provádění uvedených činností předpokládá mj. splnění podmínky, že asanace mohou být provedeny do 3 % výměry území zásadního významu pro tetřeva hlušce (max. 747 ha) a do 3 % typu přírodního stanoviště 9410 (max. 390 ha) s tím, že vzhledem k tomu, že se požadavek na povolení výjimky vztahuje pouze na malou část území, ve kterém se populace tetřeva vyskytuje (3 % VÝMĚRY ÚZEMÍ ZÁSADNÍHO VÝZNAMU), lze očekávat, že uvedenou činností nebude ovlivněna životaschopnost celé populace. Při splnění stanovených podmínek je vysoce pravděpodobné, že nedojde k fatálnímu rušení jedinců zvláště chráněných druhů, ale pouze k částečnému prostorovému ovlivnění jejich areálu výskytu. Tuto informaci účastníci řízení obdrželi (včetně zapsaného spolku Hnutí DUHA) v oznámení zahájení správního řízení čj. NPS 01977/2019 ze dne 6. 3. 2019 a mohli si ji případným nahlédnutím do spisu také ověřit a rozšířit v celém průběhu řízení. Této možnosti však žádný z účastníků řízení nevyužil. Podmínka omezující plošný rozsah zásahů, která vychází ze závěru zjišťovacího řízení je také uvedena v třetím bodu výroku - asanační práce (zejména těžební práce, odkorňování stromů, manipulace, apod.) lze realizovat maximálně na 747 ha lesa (tj. cca do 3 % území zásadního významu) a do 3 % výměry typu přírodního stanoviště 9410 (tj. max. 390 ha).

Některé navržené lokality zahrnují velmi zachovalé cenné přírodní biotopy (horské smrčiny) výskytu tetřeva hlušce nebo lokality, ve kterých by rušení či fragmentace porostů měla na populaci tetřeva výrazně větší negativní vliv než na místech jiných. Vycházíme z místní znalosti. Nesouhlasíme proto s povolením zásahů v těchto částech oblastí jádrového výskytu tetřeva hlušce:

1) Smrčina a Hraničnick

Jedná se o mimořádně významnou lokalitu horských smrčin a výskytu tetřeva hlušce na nejnižším okraji rozšíření druhu v PO Šumava. Představuje klíčovou součást jádrového území tetřeva hlušce v oblasti mezi Třístoličnickem, Trojmeznou horou, Hraničnickem a Smrčinou. Vrcholové partie Smrčiny jsou typickou ukázkou biotopu tetřeva s rozvolněnými porosty ve stádiu rozpadu, přítomností mrtvého dřeva, vývrátů, raných sukcesních stádií s rozvojem pionýrských listnatých dřevin (jeřáb, bříza), keříčků, které jsou důležitou součástí potravní nabídky tetřeva. Níže

položené části jsou kryté cennými porosty starých smíšených lesů s dominantním bukem lesním. Prstenec bučin odděluje převážně hospodářské lesy v nejnižších partiích horského masivu.

Zásahy v tomto území jsou jednoznačně významně negativní a to zejména z důvodu rušení, zásahu do biotopu a kumulace s dalšími negativními vlivy. Populace tetřeva i lesní porosty v oblasti Smrčiny a Hraničníku jsou negativně ovlivněny sportovním využitím a lesnickým hospodařením na rakouské straně hřebene. Sjezdové tratě a plošné odlesnění otevírají lesní porosty na české straně působení silnějších větrů a tím zvyšují riziko větrné kalamity a následného gradačního vývoje kůrovce. Existence lyžařského areálu ohrožuje vlivem rušení výskyt tetřeva v partiích přiléhajících k oběma stranám hranice. Přestože je na rakouské straně vymezena lokalita soustavy Natura 2000 a výskyt tetřeva hlušce mimo Alpy je zde unikátní, není zajištěn takový způsob využití, který by neohrožoval předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000 v obou státech. Absence vhodného využití území na rakouské straně hřebene představuje v současnosti riziko pro dobrý stav předmětů ochrany PO a EVL Šumava. Žádáme proto celou oblast Smrčiny vyřadit ze souhlasu s udělením výjimky.

Lokality Smrčina a Hraničník jsou klasickým příkladem rizika ohrožení lesů cizích vlastníků, dokonce i mimo území národního parku. Zde je nutné vzít také v potaz, že se zde nachází velké území, kde žádné asanační práce probíhat nebudou - viz např. I. zóna OP č. 32 Smrčina (cca 250 ha) a č. 31 Pod Hraničníkem (cca 41 ha). Jedná se o bezzásahové přírodní zóny dále ohraničené bezzásahovým jádrovým územím výskytu tetřeva.

2) Oblast od Vltavské cesty k Nové slati

Jde o podmáčené smrčiny, ve kterých na většině předmětného území již díky předchozím zásahům nezbyvá mnoho stojících stromů, většinou pouze žebra. Na velké části lokality již bylo odstraněno mnohem více než 10% stromového patra. Žádáme proto celou oblast přednostně vyřadit ze souhlasu s udělením výjimky.

3) Čertův vrch

Oblast navazuje na Černohorský močál, což je místo koncentrovaného výskytu tetřeva hlušce. Zásahy by zde způsobovaly významné rušení a ohrožení tetřevů. Žádáme proto celou oblast přednostně vyřadit ze souhlasu s udělením výjimky.

Vltavská cesta, Čertův vrch, Lovčí skála - lokalita přímo navazující na komplex lesů Města Kašperské Hory na území NP Šumava, a to ve vzdálenosti cca od 100 m do 3 km. Zároveň se také jedná o zcela okrajovou část, na kterou navazuje rozsáhlé bezzásahové území s jádrovým výskytem tetřeva, které navazuje na NP Bavorský les.

4) Polom

Plošně rozsáhlá lokalita výskytu tetřeva hlušce na Šumavě, jejíž význam spočívá také v zajištění spojitosti s dalšími lokalitami výskytu tetřeva v západních částech pohoří. V nedávné době byla poškozena nevhodnými plošnými lesnickými zásahy po větrné smršti a kůrovcové gradaci. Vrchol z velké části bez vzrostlých stromů je trvalým místem výskytu tetřeva a to i po lesnických zásazích. Ptáci zůstávají ve fragmentech vzrostlých porostů, místy se stáhli do nižších partií, částečně jsou v plochách, kde se nezasahovalo. Ke sběru potravy a pravděpodobně též k hnízdění využívají i otevřené plochy. Lokalita je ohraničena ze západu a z jihu smíšenými porosty na strmých svazích. Severní a východní hranici tvoří převážně druhotné smrkové porosty, místy jsou zachovány smíšené porosty. Zájmové plochy jsou mozaikou pasek, nezasažených polomů a zbytků starších porostů, které poskytují útočiště tetřevům. Zásahy v těchto částech jádrového území mohou znamenat zásadní ohrožení a další vytlačení tetřevů z této jádrové oblasti. Lesnické zásahy na obou plochách představují riziko významného negativního ovlivnění. Způsobily by likvidaci zbytků vzrostlých stromů a neúměrně by zatížily lokalitu rušením. Ohrožení okolních porostů šířením kůrovce je přitom do značné míry zmenšeno příznivou skladbou okolních porostů nebo velkým zastoupením otevřených ploch. Žádáme proto celou oblast Polomu vyřadit ze souhlasu s udělením výjimky.

V případě lokality Polom sám účastník řízení potvrzuje, že i přes nevhodné lesnické zásahy v minulosti je zde populace tetřeva dosud velmi silná. Žadatelem navrhované zásahy (pro rok 2019) jsou umístěny mimo optimální a tetřevem hlavně obývané biotopy a ve srovnání se zásahy v letech 2007 - 2011 jsou zcela nicotné. Ze samotné připomínky účastníka řízení je tedy zjevné, že si sám uvědomuje, že nemá důkaz, kterým by v této lokalitě mohl argumentovat pro úplné vyloučení zásahů.

Závěrem orgán ochrany uvádí, že výjimka byla povolena s maximálním zohledněním odborných názorů uvedených v expertním posouzení, odborné studii ČSO, září 2014, podmínek zjišťovacího řízení a stanoviska OOP podle § 45i ZOPK.

Na základě výše uvedeného bylo rozhodnuto tak, jak je stanoveno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podat podle ustanovení § 81 a následujících správního řádu odvolání ve lhůtě **15 dnů ode dne jeho oznámení** k Ministerstvu životního prostředí, odboru výkonu státní správy II, České Budějovice, a to podáním učiněným u Správy Národního parku Šumava, ul. 1. máje 260, Vimperk.

Podle ustanovení § 82 odst. 2 správního řádu musí mít odvolání náležitosti uvedené v § 37 odst. 2 správního řádu a musí obsahovat údaje o tom, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu ho napadá a v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo. Odvolání jen proti odůvodnění rozhodnutí je podle ustanovení § 82 odst. 1 správního řádu nepřipustné. Včas podané a přípustné odvolání má podle § 85 odst. 1 správního řádu odkladný účinek.

Otisk úředního razítka

Ing. Jiří Dolejší
vedoucí odboru

Příloha:

- mapové přílohy č. 1 až č. 8 (zájmové území); dotčené plochy, kam lze umístit asanační zásah v rozsahu stanoveném ve výroku tohoto rozhodnutí, jsou označeny oranžovou barvou s červeným šrafem

ROZDĚLOVNÍK

Účastníci řízení dle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) správního řádu (obdrží do vlastních rukou):

- ☒ Správa Národního parku Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk

Účastníci řízení dle ustanovení § 27 odst. 3 správního řádu (obdrží prostřednictvím DS):

- ☒ Město Železná Ruda, Klostermannovo náměstí 295, 340 04 Železná Ruda
- ☒ Městys Čachrov, Čachrov 55, 339 01 Klatovy
- ☒ Obec Prášily, Prášily 110, 342 01 Sušice
- ☒ Obec Srní, Srní 113, 341 92 Kašperské Hory
- ☒ Obec Modrava, Modrava 63, 341 92 Kašperské Hory
- ☒ Obec Kvilda, Kvilda 17, 384 93 Kvilda

- ☒ Obec Borová Lada, Borová Lada 38, 384 92 Borová Lada
- ☒ Obec Nové Hutě, Nové Hutě 108, 385 01 Vimperk
- ☒ Městys Strážný, Strážný 23, 384 43 Strážný
- ☒ Obec Stožec, Stožec 54, 384 44 Stožec
- ☒ Obec Nová Pec, Nová Pec 43, 384 62 Nová Pec
- ☒ Město Horní Planá, Náměstí 54, 382 26 Horní Planá
- ☒ Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno

Na vědomí (elektronickou poštou po nabytí právní moci):

- Správa NP Šumava, Odbor ochrany přírody, oddělení krajinné ekologie
- Správa NP Šumava, Odbor péče o ekosystémy NP – ÚP Stožec
- Správa NP Šumava, Odbor péče o ekosystémy NP – ÚP České Žleby
- Správa NP Šumava, Odbor péče o ekosystémy NP – ÚP Borová Lada
- Správa NP Šumava, Odbor péče o ekosystémy NP – ÚP Srní
- Správa NP Šumava, Odbor péče o ekosystémy NP – ÚP Prášily
- Správa NP Šumava, Oddělení informační a strážní služby – pracoviště Stožec
- Správa NP Šumava, Oddělení informační a strážní služby – pracoviště Modrava
- Správa NP Šumava, Oddělení informační a strážní služby – pracoviště Prášily